AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

STOWARZYSZENIE EKONOMISTÓW ROLNICTWA I AGROBIZNESU
Roczniki Naukowe ● tom XVI ● zeszyt 5

Luiza Ossowska, Dorota A. Janiszewska

Politechnika Koszalińska

STAN PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W GMINACH WIEJSKICH I MIEJSKO-WIEJSKICH W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

THE STATE OF SPATIAL PLANNING IN RURAL AND URBAN-RURAL AREAS IN ZACHONIOPOMORSKIE PROVINCE

Słowa kluczowe: planowanie przestrzenne, województwo zachodniopomorskie, gminy wiejskie i miejsko-wiejskie

Key words: spatial planning Zachodniopomorskie province, rural and urban-rural communities

Abstrakt. Celem badań była ocena stanu planowania przestrzennego w gminach wiejskich i miejsko--wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Cel zrealizowano na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS z 2012 roku. Krzyżując dwie cechy – podstawę prawną obowiązujących planów (ustawa z 1994 lub 2003 roku) oraz powierzchnię gminy objętą planami, uzyskano dziewięć typów obszarów. Na podstawie uzyskanych wyników stan planowania przestrzennego badanego obszaru określono jako niezadowalający.

Wstęp

Planowanie przestrzenne oznacza projektowanie przestrzeni kraju, województwa, gminy w celu zapewnienia prawidłowego rozwoju danego obszaru. Na poziomie gminnym najważniejszymi opracowaniami planistycznymi są miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy [Klimek, Ładysz 2005]. Prawidłowe gospodarowanie przestrzenią jest niezbędne nie tylko do zapewnienia ładu przestrzennego, ale i zrównoważonego rozwoju [Kwartnik-Pruc, Przewięźlikowska 2007].

W zakresie planowania przestrzennego w Polsce obowiązuje *Ustawa z 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* [Dz.U. 2003. nr 80, poz. 717]. W ustawie określono m.in. zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego (JST). Ustawa z 2003 roku zastąpiła akt prawny z 7 lipca 1994 roku. W praktyce wiele nadal obowiązujących dokumentów planistycznych sporządzono jeszcze na podstawie ustawy z 1994 roku. Należy również dodać, że od 2004 roku (w wielu gminach już od 2003 roku) przestały obowiązywać plany miejscowe uchwalone przed 1995 rokiem. W przypadku braku planów wydawane są decyzje o warunkach zabudowy.

W Polsce od lat zarówno ustawodawstwo, jak i praktyka planowania przestrzennego stanowią przedmiot krytyki – ze strony administracji i samorządów oraz ze strony mieszkańców, inwestorów i działaczy w zakresie ochrony środowiska [Kistowski 2007, Ney 2012, Tokajuk 2011].

Materiał i metodyka badań

Celem opracowania było omówienie stanu planowania przestrzennego w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Cel zrealizowano na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS z 2012 roku. Do analizy wybrano następujące cechy:

– podstawa prawna miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w gminach (ustawa z 2003 roku, ustawa z 1994 roku),
– powierzchnia gmin objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Obie cechy podzielono na trzy kategorie i na podstawie skrzyżowania informacji otrzymano dziewięć typów gmin. Z uwagi na dość niski stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, badane gminy podzielono na trzy następujące kategorie: poniżej 5%, 5-30% oraz 30% i więcej[1].

Wyniki badań

Pokrycie powierzchni gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego przedstawiono na rysunku 1. Cecha ta charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem. Jej rozpiętość sięga od 0 (gmina Wierzchowo, Brojce, Maszewo, Przybiernów, Nowe Warpno) do 99-100% (Brzeżno, Kołobrzeg, Połczyn Zdrój, Sławno, Szczecinek, Police). Dość dużym stopniem pokrycia planami charakteryzują się gminy

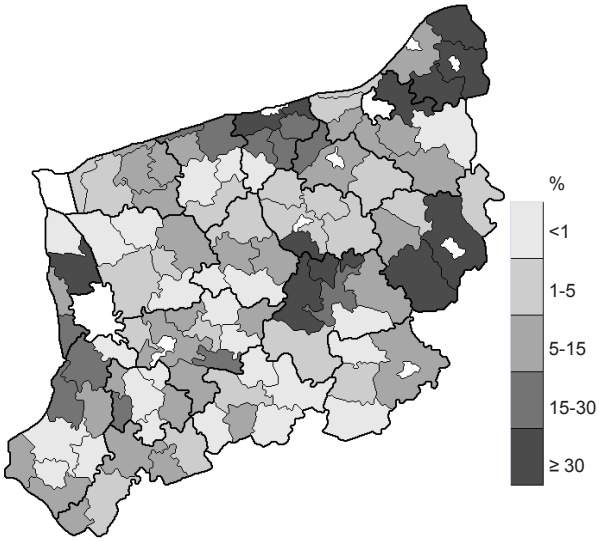

Rysunek 1. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2012 roku
Figure 1. The share of area covered by current local zoning plans in rural and urban-rural communes of Zachodniopomorskie province in 2012
Źródło: opracowano na podstawie [Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl]
Source: own study based on [Local Data Bank CSO, www.stat.gov.pl]

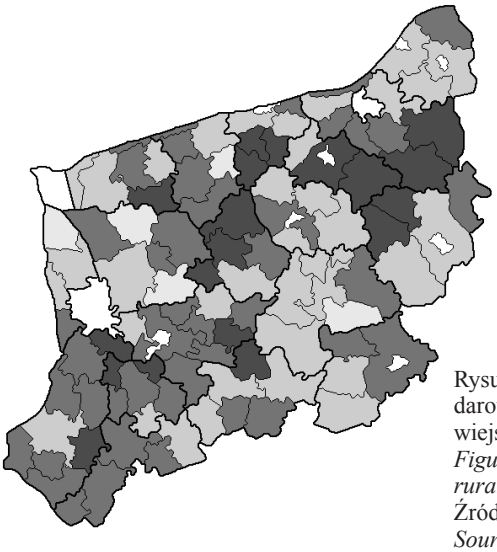

Rysunek 2. Podstawa prawna miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2012 roku
Figure 2. Legal basis of local zoning plans in rural and urban-rural communes of Zachodniopomorskie province in 2012
Źródło: jak na rys. 1
Source: see fig. 1

[1] Średni stopień pokrycia miejscowymi zagospodarowania przestrzennego w 2012 roku wyniósł 28% według danych GUS.

zlokalizowane w pasie nadmorskim (m.in. w zasięgu obszaru chronionego krajobrazu Koszalińskiego Pasa Nadmorskiego) oraz w obrębie obszarów chronionego krajobrazu Pojezierze Drawskie oraz Jeziora Szczecineckie. Kolejną grupą gmin charakteryzującą się dość znacznym stopniem pokrycia planami są tereny zlokalizowane wokół większych miast, szczególnie powiatowych.

Średni udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wśród gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego wyniosło 18%, natomiast w gminach miejskich 48%, co oznacza, że tak jak ogółem w Polsce, również w województwie zachodniopomorskim tereny miejskie są w znacznie większym stopniu pokryte planami niż obszary wiejskie.

Średnia powierzchnia pokrycia planami sporządzonymi na podstawie ustawy z 2003 roku w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego to tylko 6%. W większości gmin nadal obowiązują plany sporządzone na podstawie ustawy z 1994 roku. Tylko w 19 gminach wszystkie obowiązujące plany zostały sporządzone na podstawie ustawy z 2003 roku, ale średni stopień pokrycia powierzchni gminy wynosił zaledwie 5%.

Krzyżując dwie cechy – podstawę prawną obowiązujących planów oraz powierzchnię gminy objętą planami uzyskano dziewięć typów obszarów (tab. 1, rys. 3). W sumie w 18 badanych gminach obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone na podstawie ustawy z 2003 roku (typy I, II i III). Jednak do I typu obszarów nie zaliczono żadnej badanej gminy, a ta grupa oznacza najkorzystniejszą sytuację w zakresie planowania przestrzennego (aktualne plany oraz dość wysoki stopień pokrycia gmin planami).

Najwięcej gmin (34) odnotowano w grupie V, w której stopień pokrycia planami kształtuje się pomiędzy 5 a 30% oraz obowiązują plany sporządzone zarówno na podstawie ustawy z 1994, jak i z 2003 roku. Sytuację w zakresie planowania przestrzennego w tej grupie gmin można określić jako średnią, lepszą niż w grupie VI – również bardzo licznej (30 gmin). Gminy typu VI charakteryzują się niskim stopniem pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w przeciwieństwie do gmina typu IV, w której z kolei sytuacja w ramach planowania przestrzennego jest lepsza niż w gminach typu V.

W 11 gminach obowiązują tylko plany sporządzone na podstawie ustawy z 1994 roku (typ VII, VIII i IX), z czego w 8 gminach stopień pokrycia planami nie przekracza 5%. Jest to najmniej korzystna sytuacja w zakresie planowania przestrzennego w badanym regionie.

Tabela 1. Typy gmin z uwagi na podstawę prawną obowiązujących planów i powierzchnię gminy objętą obowiązującymi planami
Table 1. Communes types due to the legal basis of current plans and the area covered by current plans

Podstawa prawna obowiązujących planów/ *Legal basis of existing plans*			
Plany sporządzone wyłącznie na podstawie ustawy z 2003 r./*Plans drawn up only under the act of 2003*	typ/*type* III 10 gmin/ *communes*	typ/*type* II 8 gmin/ *communes*	typ/*type* I brak gmin/*no communes*
Plany sporządzone zarówno na podstawie ustawy z 1994 r., jak i z 2003 r./*Plans drawn on the basis of the act of 1994., as well as from 2003*	typ/*type* VI 30 gmin/ *communes*	typ/*type* V 34 gminy/ *communes*	typ/*type* IV 10 gmin/ *communes*
Plany sporządzone na podstawie ustawy z 1994 r./*Plans drawn up only under the act of 1994*	typ/*type* IX 8 gmin/ *communes*	typ/*type* VIII 1 gmina/ *communes*	typ/*type* VII 2 gminy/ *communes*
	poniżej/*below* 5%	5-30%	30% i więcej/ *and more*
	Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi planami/*Commune area covered by existing plans*		

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

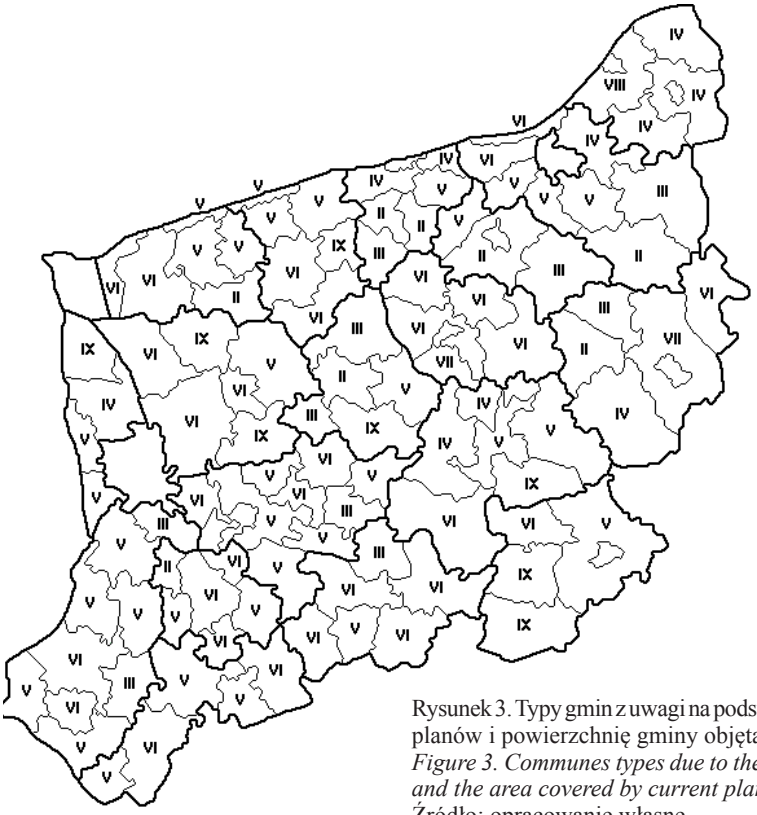

Rysunek 3. Typy gmin z uwagi na podstawę prawną obowiązujących planów i powierzchnię gminy objętą obowiązującymi planami
Figure 3. Communes types due to the legal basis of current plans and the area covered by current plans
Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Podsumowanie

Odpowiedni system planowania przestrzennego w gminie powinien przyczyniać się do utrzymania ładu przestrzennego, unikania konfliktów przestrzennych, a także ochrony walorów miejsca, jednocześnie uwzględniając potrzeby w zakresie funkcjonalności danego obszaru. Stan planowania przestrzennego w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego można określić jako niezadowalający – przeważały gminy o niskim stopniu pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, a w wielu jednostkach nadal obowiązywały plany sporządzone na podstawie ustawy z 1996 roku. Właściwe planowanie przestrzenne pomogłoby zachować unikalne i liczne walory krajobrazowe i architektoniczne gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Jest to szczególnie ważne w przypadku obszarów wiejskich, w których nadal funkcjonują otwarte przestrzenie zagrożone bezładnym zagospodarowaniem.

Należy przy tym dodać, że ogólnie w Polsce samorządy nie uchwalają miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub robią to opieszale z kilku zasadniczych powodów. Przede wszystkim jest to skomplikowana procedura i wiele formalności związanych z uchwaleniem planu, a także brak pieniędzy na sfinansowanie tego przedsięwzięcia. Wśród przyczyn należy również wymienić często występującą sprzeczność interesów grup zainteresowanych i objętych planowaniem, bo jak podaje Tokajuk [2011], decyzje o warunkach zabudowy dają samorządom swobodę i uznaniowość.

Literatura

Bank Danych Lokalnych GUS, http://www.stat.gov.pl, dostęp: styczeń-luty 2014.

Kistowski M. 2007: *Kolizje i konflikty środowiskowe w planowaniu przestrzennym na obszarach cennych przyrodniczo*, z. 7, Czasopismo Techniczne, Wyd. Politechniki Krakowskiej, Kraków, 251-252.

Klimek R., Ładysz J. 2005: *System planowania przestrzennego w Polsce*, [w:] S. Korenik, J. Słodczyk (red.), *Podstawy gospodarki przestrzennej – wybrane aspekty*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław, 29-48.

Kwartnik-Pruc A., Przewięźlikowska A. 2007: *Porównania planowania przestrzennego w Polsce i w Niemczech*, Geom. Environ. Engin., vol. 1, no. 3, 149.

Ney B. 2012: *Ocena systemu planowania przestrzennego w Polsce oraz sugestie jego poprawy*, [w:] A. Maciejewska (red.), *Gospodarka przestrzenna w świetle wymagań strategii zrównoważonego rozwoju*, *t. CXLII,* KPzK PAN, Warszawa, 22-26.

Tokajuk J. 2011: *Nieodwracalne konsekwencje braku planów miejscowych w gminach sfery podmiejskiej miasta Białegostoku*, Przestrzeń i Forma, 16, 469-479.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2003. nr 80, poz. 717.

Summary

The aim of the article was to discuss the state of planning in rural and urban-rural communes in Zachodniopomorskie province. The aim was achieved on the basis of data from the Local Data Bank Central Statistical Office of the 2012. Crossing two features – the legal basis of current plans (Act of 1994 or 2003) and the area covered by plans nine types of areas were obtained. Based on the results the state planning of the study area was defined as unsatisfactory.

Adres do korespondencji
dr Luiza Ossowska, mgr Dorota Janiszewska
Politechnika Koszalińska, Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Polityki Ekonomicznej i Regionalnej
ul. Kwiatkowskiego 6E, 75-343 Koszalin
tel. (94) 34 39 162/163
e-mail: luiza.ossowska@tu.koszalin.pl, dorota.janiszewska@tu.koszalin.pl